

22.4.2024 Valtuustoaloite maksuttomasta toisen asteen opetuksesta Mäntsälässä

Oppivelvollisuuden laajennus ja toisen asteen opintojen maksuttomuus on ollut suuri suomalainen sivistysteko ja toiminut kannusteena muun muassa toisen asteen opintoihin aikoville, missä oppivälineiden kustannukset nousevat usein jopa tuhansiin euroihin.

Orpon hallitus päätti huhtikuun 2024 kehysriihessä useista merkittävistä suomalaisen hyvinvointivaltion heikennyksistä. Erityisen haitallinen leikkaus on koulutuksen järjestäjäkin koskettava päätös rajoittaa toisen asteen opiskelijoiden maksuttomia oppimateriaaleja ja ylioppilastutkintomaksuja sen vuoden loppuun, jolloin opiskelija täyttää 18 vuotta. Tämä muutos vaikuttaisi erityisen haitallisesti lukion kolmannen vuoden oppilaiden opiskelussa ylioppilaskirjoituksiin valmistautumiseen sekä myös ammatillisessa opiskelussa, jossa opiskeluun liittyvien vaatteiden ja tarvikkeiden kustannukset voivat olla huomattavia. Mäntsälän on torjuttava maksuttoman toisen asteen koulutuksen romuttaminen kunnassamme.

Maan hallituksen päätös vaarantaa vakavalla tavalla yhdenvertaisen mahdollisuuden suorittaa toisen asteen koulutus. Toimenpiteellä tavoitellaan vain 12 miljoonan euron vuosittaista säästöä valtakunnallisesti, mutta toteutuessaan se lisää laajoin vaikutuksin nuorten ja perheiden eriarvoisuutta.

Vuoden 2022 Lukiolaisbarometrin mukaan maksuttomien oppimateriaalien tarjoaminen on lisännyt lukiokoulutukseen hakeutumista erityisesti niiden opiskelijoiden kohdalla, joiden vanhemmista kumpikaan ei ole korkeakoulutettu, vähintään toinen vanhemmista on työtön tai joiden äidinkieli ei ole suomi. Toiseen asteen tutkinnon suorittamisella on myös selvä vaikutus myöhempään sijoittumiseen työmarkkinoille. Hallituksen esitys kohdistuu siis nimenomaisesti jo valmiiksi heikommassa asemassa oleviin nuoriin ja perheisiin lisäten eriarvoisuutta kaikkialla Suomessa.

Suomen kasvu edellyttää riittävää koulutettua työvoimaa. Hallituksen päätös voi johtaa vuosien saatossa maamme sisäiseen osaamisvajeeseen. Pienelle maalle ja myös mäntsäläisille yrityksille tämä olisi merkittävä haitta.

Hallituksen lyhytnäköinen leikkaus uhkaa myös lisätä koulutuksenjärjestäjien hallintokustannuksia, joten tavoitellut säästöt jäävät todennäköisesti pienemmiksi, kun kaupungit ja kunnat joutuvat aiheuttavia lisäkustannusta paikkaamaan joka tapauksessa omasta budjetistaan.

Tavoiteltu säästötoimi on Mäntsälän näkökulmasta toteuttamiskelvoton. Esimerkiksi oppikirjojen, erilaisten opetusvälineiden ja tietokoneiden kerääminen pois opiskelijoilta sekä e-kirjalisenssien katkaiseminen kesken abiturienttivuotta tai opintojen loppurutistusta on arkijärjen vastaista ja erittäin haastavaa toteuttaa käytännössä. Se myös lisäisi jo entisestään kuormittuneen opetushenkilöstön työkuormaa. Pahimmassa tapauksessa oppimateriaalien maksullisuudella olisi myös vaikutusta opinnoissa menestymiseen ja tutkinnon valmistumiseen. Vaihtoehtoisesti lukuisten pienten laskujen ym. maksujen laskuttaminen nuorilta opiskelijoilta aiheuttaa lisää hallintotaakkaa sekä -kuluja kunnalle.

Keskeisimmät perustelut aloitetta koskien:

- Kuntien ja koulutuksen järjestäjien on vaikutettava siihen, että koulutusleikkaus perutaan. 12 miljoonaa euroa vuodessa on mitätön säästö valtion budjetissa, mutta aiheuttaa haasteita nuorten ja perheiden arjelle sekä ylimääräistä hallintotaakkaa ja -kuluja koulutuksen järjestäjille
- Tämäkin koulutusleikkaus kohdistuu jo usein valmiiksi haavoittavammassa asemassa oleviin nuoriin ja perheisiin. Vuoden 2022 Lukiolaisbarometrin mukaan maksuttomien oppimateriaalien tarjoaminen on lisännyt lukiokoulutukseen hakeutumista erityisesti niiden opiskelijoiden kohdalla, joiden vanhemmista kumpikaan ei ole korkeakoulutettu, vähintään toinen vanhemmista on työtön tai joiden äidinkieli ei ole suomi. Toiseen asteen tutkinnon suorittamisella on myös selvä vaikutus myöhempään sijoittumiseen työmarkkinoille.
- Mikäli esitetty koulutusleikkaus toteutettaisiin, sen toimeenpano olisi hyvin vaikeaa kunnissa. Pitäisikö kaksi vuotta käytetyt sähköiset laitteet ja muut välineet palauttaa ja sähköisten oppimateriaalien lisenssit päättää? Vai laskuttaisivatko kunnat ja opetuksen järjestäjät jokaista nuorta erikseen? Molemmat vaihtoehdot lisääisivät kuntien sekä sivistysalan ammattilaisten hallinto- ja työtaakkaa ja synnyttäisivät lisäkuluja.
- Mikäli hallitus ei peru leikkausta, kuntien on selvitetävä mahdollisuuksiaan turva aidosti maksuton toisen asteen koulutus jokaiselle kuntalaiselleen. Tämä edellyttää paikallisesti myös neuvottelua ja sopimista eri koulutuksen järjestäjien kesken.

Edellä mainituin perustein me Mäntsälän sosialidemokraattinen valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet esitämme, että:

- 1) Mäntsälän edunvalvonnan tavoitteeksi asetetaan valtioon vaikuttaminen, jotta päätetty koulutusleikkaus perutaan asian jatkovalmistelussa yllä mainituilla perusteilla ja
- 2) Mäntsälän kunta päättää selvittää hallituksen leikkauksen vaikutukset ja leikkauksen perumisen kustannukset jo ennen ensi vuoden budjetin päättämistä, jotta tarvittavat määrärahat voidaan lisätä kunnan oman sivistystoimen budjettiin ja
- 3) Mäntsälä selvittää eri keinot turvata aidosti maksuton ja yhdenvertainen toisen asteen koulutus oppivelvollisuutta suorittaville asukkaalleen kustantamalla yli 18-vuotiaiden toisen asteen oppimateriaalit, mikäli valtio toteuttaa koulutusleikkauksen.

Mäntsälässä 22.4.2024

SDP valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet

Taru
christina kalenios
Anneli Warras-Sherman
Matti Pyy
Taru

Jari Vuorikoski
Eri O
Kari Pyy
Matti Pyy
Sanna Korpela